

RZECZPOSPOLITA POLSKA
PROKURATOR GENERALNY

Warszawa, dnia 27 listopada 2018 r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KAN C E L A R I A	
wpl dnia	2 8. 11. 2018
L.dz.	L. zat. ....

PK VIII TK 37.2017

SK 7/17

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną S. S.A.
w Katowicach o stwierdzenie:

- 1) niezgodności art. 3 ust. 3 w związku z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o zasadach nabywania od Skarbu Państwa akcji w procesie konsolidacji spółek sektora elektroenergetycznego (aktualny tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 1966) – w zakresie, w jakim nie przewiduje proporcjonalnej redukcji liczby należących do uprawnionego akcjonariusza akcji spółki konsolidowanej podlegających zamianie w trybie art. 5 ust. 1 tej ustawy w przypadku, gdy wystąpi konieczność dokonania redukcji liczby akcji spółki konsolidującej przeznaczonych do zamiany z uwagi na limit akcji spółki konsolidującej określony w tym przepisie – z art. 64 ust. 1 i ust. 2 oraz w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP przez to, że narusza prawo do równej ochrony konstytucyjnego prawa do własności i innych praw majątkowych;
- 2) niezgodności art. 5 ust. 1 w związku z art. 3 ust. 3 ustawy powołanej w pkt. 1 – w zakresie, w jakim oznacza, że przedmiotem zamiany

realizowanej w trybie art. 5 ust. 1 ustawy są wszystkie akcje spółki konsolidowanej należące do uprawnionego akcjonariusza, również wówczas, gdy liczba akcji spółki konsolidującej zaoferowana w zamian uprawnionemu akcjonariuszowi przez Skarb Państwa została zredukowana poniżej parytetu zamiany akcji ustalonego zgodnie z art. 9 tej ustawy ze względu na limit określony w art. 3 ust. 3 powołanej ustawy – z art. 64 ust. 1 i ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP przez to, że narusza prawo do równej ochrony konstytucyjnego prawa do własności i innych praw majątkowych;

- 3) niezgodności § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 19 lutego 2008 r. w sprawie sposobu określenia liczby akcji spółki konsolidującej podlegających zamianie i trybu dokonywania zamiany akcji lub prawa do akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej (Dz. U. Nr 41, poz. 250 ze zm.) w związku z art. 3 ust. 3 oraz w związku z art. 8 ust. 1 ustawy powołanej w pkt. 1 – w zakresie, w jakim, w sytuacji przekroczenia limitu liczby akcji spółki konsolidującej przeznaczonych do udostępnienia uprawnionym akcjonariuszom i uprawnionym pracownikom wskazanego w art. 3 ust. 3 powołanej ustawy, wprowadza mechanizm redukcji jedynie liczby akcji spółki konsolidującej, bez odpowiadającej jej redukcji liczby akcji spółki konsolidowanej będących przedmiotem zamiany realizowanej w trybie art. 5 ust. 1 powołanej ustawy – z art. 64 ust. 1 i ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, przez to, że narusza konstytucyjne prawo do równej ochrony własności i innych praw majątkowych, z art. 64 ust. 3 Konstytucji RP przez to, że dokonuje ingerencji w sferę konstytucyjnie chronionych praw majątkowych mocą przepisów aktu wykonawczego, a także z art. 64 ust. 2 i ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP przez to, że narusza wskazane wyżej konstytucyjne

prawa uprawnionego akcjonariusza przepisem aktu wykonawczego naruszającym delegację ustawową do jego wydania;

- 4) niezgodności art. 2 pkt 2 i pkt 4 w związku z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji oraz ustawy o zasadach nabywania od Skarbu Państwa akcji w procesie konsolidacji spółek sektora elektroenergetycznego (Dz. U. z 2009 r., Nr 13, poz. 70) – w zakresie, w jakim znajdują one zastosowanie do realizacji prawa do zamiany akcji również przez tych spośród uprawnionych akcjonariuszy, których prawo do zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej powstało przed wejściem w życie powołanej ustawy – z art. 64 ust. 1 i ust. 2 w związku z art. 2 Konstytucji RP przez to, że narusza konstytucyjną ochronę niewadliwie nabytego prawa podmiotowego do zamiany (nabycia) akcji na zasadach obowiązujących w dniu jego powstania po stronie tych akcjonariuszy, którzy przed wejściem w życie wskazanej ustawy nabyli prawo do zamiany akcji stosownie do art. 5 ust. 1 – 3 ustawy powołanej w pkt. 1 w brzmieniu pierwotnym
- na podstawie art. 42 pkt 7 i art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U., poz. 2072) –

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U., poz. 2072) ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

UZASADNIENIE

Skargę konstytucyjną wniesiono na tle następującego stanu faktycznego. W. S. był właścicielem akcji spółki K S.A. z siedzibą w R . W ramach procesu konsolidacji spółek sektora elektroenergetycznego spółka ta podlegała konsolidacji ze spółką G S.A. z siedzibą w Ł , przejętą następnie przez spółkę P S.A. z siedzibą w Warszawie. W ramach procesu konsolidacji akcje spółki K S.A. z siedzibą w R zostały wniesione przez Skarb Państwa jako aport na pokrycie podwyższonego kapitału zakładowego spółki G S.A. z siedzibą w Ł

Na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o zasadach nabywania od Skarbu Państwa akcji w procesie konsolidacji spółek sektora elektroenergetycznego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1966 ze zm.; dalej: „ustawa konsolidacyjna”) W. S., jako uprawniony akcjonariusz spółki K S.A. z siedzibą w R , złożył – w dniu 11 sierpnia 2008 r. – oświadczenie o zamiarze zamiany posiadanych przez siebie akcji tej spółki na akcje spółki G S.A. z siedzibą w Ł . Zgodnie z powołanym przepisem art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej, w brzmieniu obowiązującym w dniu złożenia wskazanego oświadczenia, prawo do zamiany akcji po stronie W.S. miało powstać (w skardze konstytucyjnej użyto stwierdzenia: „powstało”) po upływie dwunastu miesięcy od wejścia w życie ustawy konsolidacyjnej, tj. w dniu 11 listopada 2008 r.

Ustawą z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji oraz ustawy o zasadach nabywania od Skarbu Państwa akcji w procesie konsolidacji spółek sektora elektroenergetycznego (Dz. U. z 2009 r.,

Nr 13, poz. 70; dalej: „ustawa nowelizująca”) zmieniono m.in. art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej i wyznaczono nowe terminy powstania i wygaśnięcia prawa do zamiany akcji. W związku z tym umowę zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej pomiędzy W. S. a Skarbem Państwa, reprezentowanym przez Ministra Skarbu Państwa, zawarto dopiero w dniu sierpnia 2010 r. Mocą tej umowy dokonano zamiany pakietu wszystkich posiadanych przez W.S. akcji spółki K

S.A. z siedzibą w R na akcje spółki G

S.A. z siedzibą w Ł . Liczba akcji spółki G

S.A. z siedzibą w Ł , przeznaczona do udostępnienia uprawnionym do zamiany akcjonariuszom spółki K

S.A. z siedzibą w R , została ustalona z zastosowaniem redukcji przewidzianej w § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 19 lutego 2008 r. w sprawie sposobu określenia liczby akcji spółki konsolidującej podlegających zamianie i trybu dokonywania zamiany akcji lub prawa do akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej (Dz. U. Nr 41, poz. 250 ze zm.; dalej: „rozporządzenie”) w związku z przekroczeniem limitu, wynikającego z art. 3 ust. 3 ustawy konsolidacyjnej. Na skutek tej redukcji W. S. uzyskał akcje spółki G

S.A. z siedzibą w Ł w liczbie istotnie niższej niż wynikała to z parytetu zamiany ustalanego w oparciu o art. 9 ustawy konsolidacyjnej, a więc poprzez odniesienie wartości akcji spółki konsolidowanej do wartości spółki konsolidującej.

Z przedstawionych przez Skarżącą danych wynika, że Skarb Państwa w zamian za 79 005 000 akcji spółki konsolidowanej (K.

S.A. z siedzibą w R) objął 79 979 856 akcji spółki konsolidującej (S.A. z siedzibą w Ł), co oznacza, że zgodnie z parytetem akcji, ustalonym w oparciu o art. 9 ustawy

konsolidacyjnej, w zamian za   akcji spółki konsolidowanej W.S. winien uzyskać   akcji spółki konsolidującej. Skoro zatem w rzeczywistości uzyskał ich jedynie   , to poziom redukcji wyniósł   . Łączna wartość otrzymanych przez W. S. od Skarbu Państwa akcji spółki konsolidującej wynosiła   zł, zaś wartość akcji spółki konsolidowanej zaoferowanych do zamiany wyniosła   zł.

Umową z dnia   marca 2011 r. Skarżąca nabyła od W. S. wierzytelność wobec Skarbu Państwa z tytułu szkody poniesionej w związku z zamianą akcji zrealizowaną z zastosowaniem mechanizmu jednostronnej redukcji liczby akcji podlegających zamianie.

W dniu   marca 2012 r. Skarżąca wniosła do Sądu Okręgowego w W   powództwo przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Skarbu Państwa o zapłatę kwoty   zł tytułem naprawienia szkody wyrządzonej W. S. przez zastosowanie, przy zamianie akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej, mechanizmu jednostronnej redukcji liczby podlegających zamianie akcji spółki konsolidującej, bez jednoczesnej redukcji liczby podlegających zamianie akcji spółki konsolidowanej.

Sąd Okręgowy w W   , wyrokiem z dnia   października 2013 r., sygn. akt   , oddalił powództwo.

Od rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji Skarżąca wniosła apelację, która została oddalona przez Sąd Apelacyjny w W   wyrokiem z dnia   maja 2015 r., sygn. akt   .

Od wyroku sądu drugiej instancji Skarżąca wywiodła skargę kasacyjną, którą, wyrokiem z dnia   listopada 2016 r., zapadłym już po wniesieniu skargi konstytucyjnej, Sąd Najwyższy oddalił (sygn. akt   ).

Skarżąca wskazała, iż w toku postępowania sądowego w jej sprawie prezentowała pogląd prawny, zgodnie z którym przepisy ustawy konsolidacyjnej nie dawały podstaw do zastosowania, przy zamianie akcji, mechanizmu jednostronnej redukcji liczby akcji podlegających zamianie, gdyż, w myśl powołanej ustawy, powinno się zastosować dwustronną redukcję liczby akcji podlegających zamianie. Redukcja liczby akcji spółki konsolidującej podlegających zamianie powinna więc skutkować odpowiednią redukcją również liczby akcji spółki konsolidowanej podlegających zamianie. Skarżąca stwierdziła, że dyrektywy interpretacyjne, w tym nakaz prokonstytucyjnej wykładni prawa, nakazują przyjęcie takiego rozumienia przepisów art. 3 ust. 3, art. 5 ust. 1 oraz art. 9 ustawy konsolidacyjnej, a także § 2 ust. 2 i 3 rozporządzenia, zgodnie z którym redukcja liczby akcji spółki konsolidującej, determinowana limitem ustalonym przez art. 3 ust. 3 ustawy konsolidacyjnej, wymaga odpowiedniej redukcji również liczby akcji spółki konsolidowanej, nabywanych przez Skarb Państwa w wyniku zamiany, stosownie do parytetu zamiany akcji opartego na art. 9 powołanej ustawy. Przepis art. 3 ust. 3 ustawy konsolidacyjnej nie zawiera bowiem – zdaniem Skarżącej – reguły nakazującej stosowanie mechanizmu jednostronnej redukcji liczby akcji podlegających zamianie, ani też reguły zakazującej stosowania mechanizmu dwustronnej redukcji. Wprawdzie art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej (w brzmieniu ustalonym ustawą nowelizującą) wymaga, by oświadczenie o zamiarze zamiany obejmowało wszystkie posiadane przez uprawnionego akcjonariusza akcje spółki konsolidowanej, lecz nie wynika z tego – wedle Skarżącej – że wszystkie zgłoszone do zamiany akcje podlegają zamianie, jeżeli Skarb Państwa, ze względu na limit wynikający z art. 3 ust. 3 ustawy konsolidacyjnej, nie może zaoferować uprawnionemu akcjonariuszowi takiej liczby akcji spółki konsolidującej, jaka wynika z parytetu zamiany ustalonego w oparciu o postanowienia art. 9 ustawy konsolidacyjnej, nakazującego ustalenie parytetu zamiany w oparciu o zestawienie wartości akcji obu spółek, a w efekcie – dokonanie zamiany na warunkach obiektywnej

ekwiwalentności świadczeń stron umowy zamiany. Skarżąca wskazała też, że brak jest interesu publicznego, który dopuszczałby uzyskanie przez Skarb Państwa korzyści finansowych kosztem akcjonariuszy spółek konsolidowanych przy okazji procesu konsolidacji spółek sektora elektroenergetycznego.

Zarówno Sąd Okręgowy w W , jak i Sąd Apelacyjny w W nie podzieliły twierdzeń Skarżącej, przyjmując, że art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej przesądza, iż przewidziany w ustawie konsolidacyjnej mechanizm zamiany akcji wymaga, aby akcjonariusz przedstawił do zamiany wszystkie posiadane przez siebie akcje spółki konsolidowanej, które następnie podlegają zamianie na akcje spółki konsolidującej w liczbie zredukowanej, określonej przez Ministra Skarbu Państwa na podstawie § 2 ust. 3 rozporządzenia w związku z art. 3 ust. 3 powołanej ustawy, zobowiązującym Ministra Skarbu Państwa do dokonania redukcji liczby podlegających zamianie akcji spółek konsolidowanych tak, aby ich łączna liczba nie przekroczyła ustalonego w tym przepisie progu. Przepis § 2 ust. 3 rozporządzenia jedynie dookreśla – wedle przyjętego przez sądy orzekające w sprawie Skarżącej poglądu – sposób dokonania tej zamiany przesądzając, że redukcja dotyczy wyłącznie liczby akcji spółki konsolidującej, nie wskazując na konieczność jednoczesnej, proporcjonalnej redukcji liczby przedstawionych do zamiany akcji należących do uprawnionego akcjonariusza spółki konsolidowanej.

Skarżąca stwierdziła wobec tego, że podstawą oddalenia powództwa Skarżącej – a tym samym rozstrzygnięcia o jej wolnościach i prawach określonych w Konstytucji – były zaskarżone przepisy art. 3 ust. 3 oraz art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej, a także § 2 ust. 3 rozporządzenia.

Skarżąca podkreśliła, że w odniesieniu do wykładni kwestionowanych w skardze konstytucyjnej przepisów istnieje jednolita i tożsama z przyjętą przez sądy orzekające w sprawie, na tle której wywiedziono skargę konstytucyjną,

praktyka interpretacyjna, na co wskazują rozstrzygnięcia innych sądów powszechnych, w szczególności wyroki: Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 października 2012 r., sygn. akt I ACa 225/12 oraz Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 23 listopada 2011 r., sygn. akt XX GC 712/10 i z dnia 5 grudnia 2011 r., sygn. akt I C 647/11, a także Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 12 czerwca 2015 r., sygn. akt I C 301/12. Skarżąca zwróciła jednak uwagę na szczególne stanowisko, jakie w tym przedmiocie zajął Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 7 września 2012 r., sygn. akt VI ACa 463/12. Sąd ten przyjął wprawdzie w powołanym rozstrzygnięciu, że, w świetle wykładni literalnej, przepisy te (tj. art. 3 ust. 3, art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej oraz § 2 ust. 3 rozporządzenia) zdają się przesądzać, iż proporcjonalna redukcja liczby akcji przeznaczonych do zamiany dotyczy wyłącznie akcji spółki konsolidującej, jednak prowadzi to – zdaniem tegoż sądu – do oderwania zamiany akcji spółek od ich wartości na niekorzyść posiadacza akcji spółki konsolidowanej, rodząc – jak podkreślono w powołanym orzeczeniu – sytuację polegającą na tym, że posiadacz akcji spółki konsolidowanej ma uprawnienie do zamiany akcji, ale uprawnienie to jest ograniczane w drodze rozporządzenia poprzez ograniczenie praw, które otrzyma w zamian. Do sytuacji tej odnosi się wprost przepis art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji. Z tych względów poprzestanie na językowej wykładni kwestionowanych w skardze konstytucyjnej przepisów ustawy konsolidacyjnej i rozporządzenia oraz pominięcie ich funkcji i szerszego kontekstu gospodarczego, w jakim są osadzone, a przede wszystkim zaniechanie prokonstytucyjnej wykładni zaskarżonych przepisów jest – zdaniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie – nietrafne. Oddalając wprawdzie (z innych, niezwiązanych z istotą problemu konstytucyjnego, powodów) apelację od powołanego wyżej wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 23 listopada 2011 r., Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że sąd pierwszej instancji „winien rozważyć skierowanie sprawy o zbadanie konstytucyjności § 2 ust. 3 rozporządzenia”. Skarżąca podkreśliła, że wyrok Sądu Apelacyjnego

w Warszawie z dnia 7 września 2012 r. wyraża stanowisko odosobnione i nieznajdujące oddźwięku w judykaturze.

Uzasadniając zarzuty niekonstytucyjności kwestionowanych regulacji, Skarżąca przedstawiła następujące argumenty.

W odniesieniu do zarzutów określonych w pkt. 1 i 2 *petitum* skargi konstytucyjnej należy zauważyć, iż dotyczą one tych samych przepisów ustawy konsolidacyjnej, mianowicie art. 3 ust. 3 i art. 5 ust. 1. Wyodrębnienie dwóch przedmiotów zaskarżenia związane jest z zakwestionowaniem dwóch, wynikających z tych przepisów reguł. Pierwszą z nich, wskazaną w pkt. 1 *petitum* skargi konstytucyjnej i wywiedzioną z „art. 3 ust. 3 w związku z art. 5 ust. 1” ustawy konsolidacyjnej, jest reguła, zgodnie z którą w przypadku, gdy zaistnieje konieczność dokonania redukcji liczby akcji spółki konsolidującej przeznaczonych do zamiany na akcje spółki konsolidowanej, ze względu na przekroczenie limitu 15 % liczby akcji objętych przez Skarb Państwa w spółce konsolidującej w zamian za wniesione akcje spółki konsolidowanej, nie dokonuje się proporcjonalnej redukcji liczby należących do uprawnionego akcjonariusza spółki konsolidowanej akcji, podlegających zamianie na udostępnione mu akcje spółki konsolidującej. Drugą, wskazaną w pkt 2 *petitum* skargi konstytucyjnej, jest zaś, wywiedziona z „art. 5 ust. 1 w związku z art. 3 ust. 3” ustawy konsolidacyjnej, reguła, że przedmiotem zamiany są wszystkie akcje spółki konsolidowanej należące do uprawnionego akcjonariusza także wówczas, gdy liczba akcji spółki konsolidującej, zaoferowana mu w zamian przez Skarb Państwa, została zredukowana poniżej parytetu zamiany akcji określonego w art. 9 ustawy konsolidacyjnej ze względu na redukcję liczby akcji spółki konsolidującej w związku z przekroczeniem limitu 15 % liczby akcji objętych przez Skarb Państwa w spółce konsolidującej w zamian za wniesione akcje spółki konsolidowanej.

Obu zakwestionowanym przez Skarżącą regułom (normom) zarzucono w skardze konstytucyjnej naruszenie art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji przez to, że naruszają one prawo do równej ochrony konstytucyjnego prawa własności i innych praw majątkowych. Zdaniem Skarżącej, dopuszczają one bowiem przeprowadzenie procesu zamiany akcji na zasadzie nieekwiwalentności świadczenia Skarbu Państwa (pakietu akcji spółki konsolidującej) oraz świadczenia wzajemnego uprawnionego akcjonariusza (pakietu wszystkich posiadanych przez tego akcjonariusza akcji spółki konsolidowanej) w każdym przypadku ze szkodą dla uprawnionego akcjonariusza. Zaskarżone przepisy, przewidując – zdaniem Skarżącej – nakaz objęcia umową zamiany, realizowanej w trybie art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej, wszystkich posiadanych przez uprawnionego akcjonariusza akcji spółki konsolidowanej i jednocześnie – nakaz dokonania redukcji liczby akcji spółki konsolidującej do limitu określonego w art. 3 ust. 3 ustawy konsolidacyjnej, nie przewiduje zarazem żadnego mechanizmu wyrównania różnicy w wartościach świadczeń wzajemnych realizowanych przez strony umów zamiany w sytuacji, gdy, na skutek redukcji liczby akcji spółki konsolidującej, uprawnionemu akcjonariuszowi w zamian oferowana jest przez Skarb Państwa zredukowana liczba akcji spółki konsolidującej, co oznacza akcje o łącznie niższej wartości niż wartość akcji przedstawionych do zamiany przez uprawnionego akcjonariusza. Skutkuje to – jak przekonuje Skarżąca – uprzywilejowaniem Skarbu Państwa. Przez to kwestionowane normy nie respektują równego statusu i obowiązku równej ochrony własności Skarbu Państwa oraz własności akcjonariuszy spółek konsolidowanych, uprawnionych do zamiany akcji tych spółek na akcje spółek konsolidujących. W ten sposób ustawodawca, jako reprezentant państwa, działającego w sferze *imperium*, nadużył swoich kompetencji w celu przysporzenia dodatkowych korzyści państwu działającemu w sferze *dominium*.

Skarżąca podkreśliła, że dla oceny konstytucyjności kwestionowanych przepisów art. 3 ust. 3 i art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej „formalnie dobrowolny mechanizm zamiany akcji” (skarga konstytucyjna, s. 44) nie ma decydującego znaczenia. Konsolidacja spółek sektora elektroenergetycznego wynika bowiem z podjętej przez państwo decyzji, która miała bezpośredni wpływ na sytuację uprawnionych akcjonariuszy. Skarżąca zwróciła w tym kontekście uwagę, że założenia procesu konsolidacji sektora elektroenergetycznego znajdują swe źródło w „Programie dla energetyki”, przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 28 marca 2006 r., który zakłada, że konsolidowane przedsiębiorstwa energetyczne, w których uprawnieni pracownicy posiadają akcje lub uzyskają prawo do otrzymania nieodpłatnie akcji, nie będą podlegały procesom prywatyzacji, a zatem ich akcje nie będą zbywane przez Skarb Państwa. Stąd też – jak zaznacza Skarżąca – uprawnieni akcjonariusze spółek konsolidowanych, dysponując formalnie pełnią praw korporacyjnych, będą posiadać akcje nie płynne, niebędące przedmiotem rynkowego obrotu i których wartość ekonomiczna uległa lub w najbliższym czasie ulegnie drastycznemu ograniczeniu. Sytuacja ta, będąca bezpośrednim skutkiem procesu konsolidacji, tworzy swoistą presję ekonomiczną wobec mniejszościowych posiadaczy akcji spółek konsolidowanych. Uprawnieni akcjonariusze zostali w ten sposób zmuszeni do zaakceptowania zamiany akcji na krzywdzących ich warunkach. Państwo, działające w sferze *imperium* postawiło zatem obywateli w sytuacji wyboru pomiędzy większą lub mniejszą stratą ekonomiczną, aby następnie – działając już w sferze *dominium* – zawierać z nimi rzekomo dobrowolne umowy.

Skarżąca podkreśliła przy tym, że w procesie zamiany akcji uprawnieni akcjonariusze byli *de facto* pobawieni jakichkolwiek informacji na temat tego, czy w spółce konsolidującej następowała redukcja liczby akcji podlegających zamianie i w jakim zakresie, co wynika z przepisów §§ 13 – 19 rozporządzenia. O liczbie akcji spółki konsolidującej, jaką otrzyma w zamian za wszystkie

zaoferowane do zamiany akcje spółki konsolidowanej, uprawniony akcjonariusz dowiadywał się dopiero w dniu podpisywania umowy zamiany akcji.

Skarżąca nie kwestionuje, iż interes publiczny przemawiał za przeprowadzeniem procesu konsolidacji spółek sektora elektroenergetycznego. Nie usprawiedliwia to jednak narzucenia krzywdzących ekonomicznie warunków zamiany akcji, prowadzących do dodatkowego zysku Skarbu Państwa kosztem uprawnionych akcjonariuszy. Proces konsolidacji i zakładane w nim cele mogły być – zdaniem Skarżącej – osiągnięte bez nieekwiwalentnej zamiany akcji, choćby przez zastosowanie dwustronnej redukcji liczby akcji podlegających zamianie bądź wprowadzenie mechanizmu niwelującego skutek nieekwiwalentności zamiany akcji (np. odpowiednie dopłaty). Z tego względu rozwiązania przyjęte przez ustawodawcę w zakwestionowanych przepisach art. 3 ust. 3 i art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej nie są ani konieczne, ani proporcjonalne *sensu stricto* w stosunku do założonych celów ustawodawcy i interesu publicznego, jaki miał zostać z ich pomocą zrealizowany. Brak takich unormowań (co Skarżąca traktuje jako pominięcie ustawodawcze) uzasadnia – zdaniem Skarżącej – zarzut naruszenia art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

W odniesieniu do § 2 ust. 3 rozporządzenia Skarżąca sformułowała zarzut naruszenia konstytucyjnego prawa uprawnionego akcjonariusza do równej ochrony własności oraz zakazu ingerencji w konstytucyjnie chronione prawo własności aktem rangi podustawowej, wydanym bez wystarczającej podstawy prawnej. W *petitum* skargi konstytucyjnej wskazano, że przedmiotem zaskarżenia jest powołany przepis rozporządzenia w związku z art. 3 ust. 3 oraz w związku z art. 8 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej w zakresie, w jakim, w sytuacji przekroczenia limitu liczby akcji spółki konsolidującej przeznaczonych do udostępnienia uprawnionym akcjonariuszom i uprawnionym pracownikom wskazanego w art. 3 ust. 3 powołanej ustawy, wprowadza mechanizm redukcji

jedynie liczby akcji spółki konsolidującej, bez odpowiadającej jej redukcji liczby akcji spółki konsolidowanej, będącej przedmiotem zamiany realizowanej w trybie art. 5 ust. 1 tej ustawy.

Skarżąca podkreśliła, że – w świetle orzecznictwa sądowego – przepis § 2 ust. 3 rozporządzenie rozumiany jest jako uszczegółowienie określonego w art. 3 ust. 3 i art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej mechanizmu jednostronnej redukcji akcji wyłącznie spółki konsolidującej. O ile jednak – jak wskazuje Skarżąca – ustawa konsolidacyjna wprowadziła jedynie nakaz redukcji liczby akcji spółek konsolidujących, bez jednoczesnego nakazu odpowiedniej redukcji również liczby akcji spółek konsolidowanych, o tyle § 2 ust. 3 rozporządzenia rozumiany jest jako niedopuszczający przeprowadzenia takiej redukcji po stronie akcji spółek konsolidowanych, a zatem – zakazujący takiej redukcji lub zastosowania jakichkolwiek innych mechanizmów pozwalających zachować ekwiwalentność wzajemnych świadczeń stron umowy zamiany, przesądzając tym samym, że świadczenie Skarbu Państwa w określonych sytuacjach powinno mieć wartość niższą niż wzajemne świadczenia uprawnionego do zamiany akcjonariusza. W tym znaczeniu § 2 ust. 3 rozporządzenia stanowi – zdaniem Skarżącej – dodatkową (uzupełniającą regulację z art. 3 ust. 3 i art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej) i jeszcze dalej idącą ingerencję normatywną w prawo własności. Ze względu na to, że § 2 ust. 3 rozporządzenia zawiera „pewną «nowość normatywną»” (uzasadnienie skargi konstytucyjnej, s. 57), jest on samoistną i wykraczającą poza treść normatywną ustawy konsolidacyjnej ingerencją w prawo własności, toteż poza naruszeniem art. 64 ust. 1 i ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji zarzucono mu w skardze konstytucyjnej także naruszenie art. 64 ust. 3 Konstytucji, zgodnie z którym własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza on istoty prawa własności. Zdaniem Skarżącej, przepis § 2 ust. 3 rozporządzenia narusza nie tylko

zasadę wyłączności ustawy, ale również nie spełnia określonego w art. 64 ust. 3 ustawy zasadniczej wymogu proporcjonalności ograniczenia.

W skardze konstytucyjnej wyrażono zapatrywanie, że § 2 ust. 3 rozporządzenia nie odpowiada wytycznym zawartym w upoważnieniu ustawowym, zawartym w art. 8 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej, wymagającym m.in., by – regulując sposób określenia liczby akcji spółki konsolidującej przeznaczonych do nieodpłatnego nabycia przez uprawnionych akcjonariuszy w drodze zamiany akcji spółki konsolidowanej – miano na uwadze „równe traktowanie uprawnionych akcjonariuszy i uprawnionych pracowników” oraz „wartość spółek konsolidujących i konsolidowanych”, co sprawia, że nie spełnia on standardów wyznaczonych przez art. 92 ust. 1 Konstytucji. Przepis § 2 ust. 3 rozporządzenia prowadzi nie tylko do uprzywilejowania Skarbu Państwa względem uprawnionych akcjonariuszy, ale również do nierównego traktowania poszczególnych grup uprawnionych akcjonariuszy i pracowników, którzy za przedstawione do zamiany akcje uzyskiwali pakiety akcji spółek konsolidujących różnej wartości (w zależności od skali redukcji). Obydwa wskazane rodzaje nierówności były – jak zaznacza Skarżąca – łatwe do uniknięcia poprzez zastosowanie instrumentów pozwalających na respektowanie zasady ekwiwalentności wzajemnych świadczeń stron umowy zamiany. Zaniechanie tego obowiązku jest więc – wedle Skarżącej – pominięciem ustawodawczym.

Ostatnim z kwestionowanych w skardze konstytucyjnej unormowań jest art. 2 pkt 2 i pkt 4 w związku z art. 5 ust. 1 ustawy nowelizującej w zakresie, w jakim przepisy te znajdują zastosowanie do realizacji prawa do zamiany akcji również przez tych spośród uprawnionych akcjonariuszy, których prawo do zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej powstało przed wejściem w życie ustawy nowelizującej.

Skarżąca podkreśliła, że, zgodnie z pierwotnym brzmieniem art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej, z prawa do zamiany akcji mógł skorzystać akcjonariusz, który złożył pisemne oświadczenie o zamiarze dokonania takiej zamiany, nie istniał przy tym wymóg, by zamiana miała dotyczyć wszystkich akcji spółki konsolidowanej posiadanych przez uprawnionego akcjonariusza. Ponadto, zasady wyliczania limitu liczby akcji spółek konsolidujących, udostępnianych uprawnionym akcjonariuszom i pracownikom w zamian za akcje spółek konsolidowanych, były dla nich korzystniejsze. Zgodnie z pierwotnym brzmieniem art. 3 ust. 3 ustawy konsolidacyjnej, suma tych akcji nie mogła przekroczyć 15% akcji należących do Skarbu Państwa w tej spółce, na pokrycie kapitału zakładowego której zostały wniesione akcje spółek konsolidowanych. Po zmianie dokonanej ustawą nowelizacyjną, limit ten art. 3 ust. 3 ustawy konsolidacyjnej określa jako 15% liczby akcji objętych przez Skarb Państwa w spółce konsolidującej w zamian za wniesione akcje spółki konsolidowanej.

Skarżąca zauważyła, że ustawa nowelizująca weszła w życie w dniu 12 lutego 2009 r., a więc już po powstaniu prawa do zamiany akcji zgodnie z dotychczasowymi regulacjami (w świetle art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej w brzmieniu pierwotnym, prawo to powstało po upływie roku od dnia wejścia w życie tej ustawy, tj. w dniu 18 listopada 2008 r.), zatem ustawa nowelizująca zmieniła zasady zamiany akcji już po powstaniu prawa do zamiany akcji na dotychczasowych zasadach po stronie tych uprawnionych akcjonariuszy, którzy w terminie przewidzianym do składania oświadczeń o zamiarze zamiany akcji (termin ten, co oczywiste, również upłynął przed wejściem w życie ustawy nowelizującej), złożyli takie oświadczenia. Kwestionowane regulacje ustawy nowelizującej stanowią więc – wedle Skarżącej – jaskrawe naruszenie zasady ochrony praw nabytych. Prawo do zamiany akcji jest bowiem, jak wskazała Skarżąca, prawem podmiotowym przyznanym uprawnionemu akcjonariuszowi bezpośrednio przez ustawę. Z prawa tego uprawniony akcjonariusz mógł

skorzystać, pod warunkiem złożenia – w wymaganym terminie – oświadczenia o zamiarze skorzystania z niego, przez zawarcie umowy zamiany. Zawarcie takiej umowy stanowiło, z jednej strony, uprawnienie akcjonariusza, z drugiej zaś – o ile wyraził on wolę jej zawarcia – obowiązek Skarbu Państwa.

Zmiany wynikające z przepisów art. 2 pkt 2 i pkt 4 ustawy nowelizującej wprowadzono, posługując się zasadą bezpośredniego działania prawa nowego, znalazły one przeto zastosowanie także do określenia treści prawa do zamiany akcji nabytego już (i niewygasłego) przez uprawnionych akcjonariuszy, którzy złożyli stosowne oświadczenia o zamiarze zamiany akcji przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej i w stosunku do których nadszedł już termin powstania prawa do zamiany. Kwestię tę przesądza *expressis verbis* art. 5 ust. 1 ustawy nowelizującej, zgodnie z którym we wszystkich spółkach konsolidowanych, w których prawo do nieodpłatnego nabycia akcji spółki konsolidowanej powstało przed wejściem w życie tej ustawy, bieg terminu na składanie pisemnych oświadczeń – przez uprawnionych akcjonariuszy spółek konsolidowanych – o zamiarze dokonania zamiany posiadanych akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej rozpoczął się w dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej (tj. w dniu 12 lutego 2009 r.), zaś bieg terminu powstania prawa do zamiany rozpoczyna się po upływie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej (tj. w dniu 13 sierpnia 2009 r.). W praktyce więc, jak podkreśliła Skarżąca, prawo do zamiany akcji potraktowano w ustawie nowelizującej jako prawo powstające „na nowo”, także w odniesieniu do tych akcjonariuszy spółki konsolidowanej, którzy złożyli już oświadczenia o zamiarze zamiany akcji w terminie przewidzianym w ustawie konsolidacyjnej w brzmieniu pierwotnym i po stronie których prawo do zamiany akcji powstało już na obowiązujących pierwotnie zasadach.

Zdaniem Skarżącej, na mocy art. 5 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy nowelizującej doszło do ingerencji w treść nabytego już przez akcjonariuszy prawa

podmiotowego, powstałego w następstwie złożenia odpowiedniego oświadczenia oraz nadejścia terminu, o którym mowa w art. 5 ust. 3 ustawy konsolidacyjnej w brzmieniu pierwotnym. Dla momentu powstania tego prawa (prawa do zamiany akcji) nie ma znaczenia moment zawarcia samej umowy zmiany, gdyż jej sporządzenie i podpisanie jest tylko następstwem, a nie warunkiem istnienia podmiotowego prawa do dokonania zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej. W sprawie, na tle której wniesiono skargę konstytucyjną, uprawniony akcjonariusz nie tylko złożył w wymaganym terminie oświadczenie o zamiarze dokonania zamiany akcji. Ustawa nowelizująca weszła w życie również po powstaniu po jego stronie prawa do zamiany akcji, a więc w toku rozpoczętego już terminu, w którym Minister Skarbu Państwa zobowiązany był – stosownie do pierwotnego brzmienia ustawy konsolidacyjnej – zrealizować to uprawnienie przez zawarcie stosownej umowy.

Skarżąca zwróciła ponadto uwagę, że ustawa konsolidacyjna w swym pierwotnym brzmieniu nie wymagała zamiany wszystkich posiadanych przez uprawnionego akcjonariusza akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej, bazowała przeto – jak stwierdziła Skarżąca – na mechanizmie świadczeń ekwiwalentnych, co jej zdaniem oznacza, że w sytuacji, gdy liczba akcji spółki konsolidującej musiała podlegać redukcji, zamianie podlegała jedynie taka liczba spośród posiadanych przez uprawnionego akcjonariusza akcji spółki konsolidowanej, jaka „wartościowo” odpowiadała zaoferowanym mu w zamian przez Skarb Państwa akcjom spółki konsolidującej. Ustawa nowelizująca wprowadziła jednak wymóg, by zamianie podlegały wszystkie posiadane przez uprawnionego akcjonariusza akcje spółki konsolidowanej, nie wprowadzając przy tym żadnego mechanizmu, pozwalającego zachować ekwiwalentność wzajemnych świadczeń Skarbu Państwa i uprawnionego akcjonariusza. Przedstawione zmiany, wprowadzone przez ustawę nowelizującą już po powstaniu – po stronie uprawnionego akcjonariusza – prawa do zamiany

akcji na zasadach określonych w ustawie konsolidacyjnej w brzmieniu pierwotnym, pogorszyły zatem sytuację uprawnionego akcjonariusza.

Przed odniesieniem się do przedstawionych w skardze konstytucyjnej zarzutów rozważenia wymaga kwestia formalnej dopuszczalności skargi konstytucyjnej w niniejszej sprawie.

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. W doktrynie prawa konstytucyjnego wskazuje się, że – poza wymogami formalnymi – „obszar pojęciowy” skargi konstytucyjnej zakreślają także przesłanki o charakterze materialnym: interes osobisty, prawny i realny skarżącego oraz zasada subsydiarności, oznaczająca, że ze skargą konstytucyjną można wystąpić dopiero po wykorzystaniu innych środków prawnych będących do dyspozycji uprawnionego do ochrony przysługujących mu praw i wolności konstytucyjnych, a nie równoległe z innymi środkami ochrony prawej lub zamiast nich. Interes osobisty skarżącego oznacza, że jest on osobiście zainteresowany w usunięciu naruszenia przyznanych mu praw, co wyklucza traktowanie skargi konstytucyjnej jako *actio popularis*. Podmiot występujący ze skargą konstytucyjną powinien także wykazać, że naruszenie konstytucyjnych praw lub wolności ma nie tylko charakter faktyczny, lecz dotyczy wprost jego sytuacji prawnej. Interes podmiotu występującego ze skargą konstytucyjną musi mieć wreszcie charakter realny, bowiem naruszenie prawa lub wolności powinno być rzeczywiste, a nie hipotetyczne lub przyszłe (*vide* – Lech Jamróz, *Skarga konstytucyjna. Wstępne rozpoznanie*, Białystok 2011, s. 21-22).

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, dotyczącym skargi konstytucyjnej, także podkreśla się, że skarżący musi wykazać, iż w wyniku wydania ostatecznego rozstrzygnięcia w jego sprawie doszło do naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw. Pojęcie „naruszenia konstytucyjnych praw lub wolności” winno być przy tym rozumiane w sposób uwzględniający jego bezpośredni, aktualny i osobisty charakter. Naruszenie osobiste ma miejsce, gdy skarżący jest adresatem normy prawnej, a na skutek zaistnienia przewidzianych w tej normie okoliczności powstają prawa i obowiązki, które dotyczą go osobiście. Konstytucja przyznaje bowiem prawo wniesienia skargi konstytucyjnej temu, czyje prawa lub wolności zostały naruszone, a nie temu, kto ma tylko interes w tym, aby prawa lub wolności innego podmiotu, osoby trzeciej, nie zostały naruszone lub korzystały z ochrony prawnej (*vide* – postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 czerwca 2011 r., sygn. akt Ts 334/08, OTK ZU nr 3/B/2011, poz. 205). Z tego względu nie można mówić o legitymacji prawnej uprawniającej do wniesienia skargi konstytucyjnej podmiotu, którego interes prawny ma charakter pochodny, wynikający jedynie ze stosunków łączących go ze stroną (a nie przedmiotem) procesu (*vide* – postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 czerwca 2008 r., sygn. akt Ts 159/06, OTK ZU nr 3/B/2008, poz. 96). Warunkiem dopuszczalności skargi konstytucyjnej jest więc, aby naruszenie norm konstytucyjnych nastąpiło w stosunku do podmiotu wnoszącego skargę (*vide* – Leszek Bosek, Mikołaj Wild, teza III.A.2 do art. 79, [w:] Marek Safjan, Leszek Bosek [red.], *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz. Art. 1-86*, Warszawa 2016, s. 1829). Z punktu widzenia kryterium aktualności badaniu podlega natomiast kwestia, czy naruszenie może być tylko potencjalne, czy też jest realne i aktualne: trwa w chwili wnoszenia skargi i w chwili jej rozpatrywania przez Trybunał Konstytucyjny (*vide* – postanowienia Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 20 lutego 2008 r., sygn. akt SK 44/07, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 23, z dnia 13 lutego 2008 r., sygn. akt SK 5/07, OTK ZU nr 1/A/2008, poz. 19 i z dnia 29 listopada 2010 r., sygn. akt SK 37/08, OTK ZU nr

9/A/2010, poz. 119). Bezpośredniość naruszenia oznacza z kolei, że chodzi o akt normatywny, na podstawie którego zostało podjęte orzeczenie sądowe lub administracyjne (*vide* – postanowienia Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 29 marca 2012 r., sygn. akt Ts 327/11, OTK ZU nr 2/B/2012, poz. 247, z dnia 26 listopada 2012 r., sygn. SK 33/10, OTK ZU nr 10/A/2012, poz. 129 i z dnia 22 lipca 2014 r., sygn. akt SK 28/12, OTK ZU nr 7/A/2014, poz. 87). W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazywano również wielokrotnie, że zasada bezpośredniości skargi konstytucyjnej oznacza też, iż skargę konstytucyjną może złożyć osoba, której wolności lub prawa zostały naruszone, nie ma zaś takiego prawa osoba, która występuje w imieniu osób trzecich i zarzuca naruszenie konstytucyjnych praw lub wolności tych osób (*vide* – postanowienia: z dnia 17 marca 2003 r., sygn. akt Ts 116/02, OTK ZU nr 2/B/2003, poz. 105, z dnia 12 października 2005 r., sygn. akt Ts 172/05, OTK ZU nr 5/B/2006, poz. 201 i z dnia 16 lutego 2011 r., sygn. akt Ts 175/10, OTK ZU nr 1/B/2011, poz. 116). Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że w odróżnieniu od skargi powszechnej (*actio popularis*) inicjujący skargę konstytucyjną działa, jak wspomniano wyżej, nie w obronie prawa w ogóle, ale w obronie swojego własnego prawa o szczególnej wartości konstytucyjnej, w sytuacji gdy fakt naruszenia nastąpił rzeczywiście, a nie tylko mógł nastąpić potencjalnie. Celem takiego działania, motywowanym interesem prawnym skarżącego, jest usunięcie skutków naruszenia osobistego, bezpośredniego i aktualnego (*vide* – postanowienie z dnia 29 listopada 2010 r., sygn. akt SK 37/08, *op. cit.*). Z perspektywy skarżącego zasadniczym celem skargi konstytucyjnej, będącej przecież jednym ze „środków ochrony wolności i praw” (specyficznym, bo służącym ochronie wolności lub praw gwarantowanych w Konstytucji), jest właśnie obrona konstytucyjnie przyznanego prawa lub gwarantowanej wolności konkretnego podmiotu inicjującego postępowanie przed Sądem Konstytucyjnym (*vide* – Lech Jamróz, *op. cit.*, s. 71). Przy ocenie charakteru skargi konstytucyjnej punktem wyjścia jest więc przesądzenie istnienia osobistego (subiektywnego)

interesu prawnego w stwierdzeniu niezgodności z Konstytucją badanej regulacji, związanego z wymogiem bezpośrednio naruszenia interesów skarżącego. O istnieniu osobistego interesu prawnego można zaś mówić, jeżeli w przypadku uwzględnienia skargi konstytucyjnej dojdzie do faktycznej ochrony konstytucyjnych praw lub wolności skarżącego, a nie innych interesów skarżącego lub praw i wolności innego podmiotu. Konieczne jest przeto rozważenie skutków potencjalnego pozytywnego dla skarżącego rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego, w szczególności – czy przynieść ono może skarżącemu możliwość ochrony jego konstytucyjnie gwarantowanych praw lub wolności. Jeśli skarga konstytucyjna, a ściślej – wydany w następstwie jej rozpoznania wyrok nie wpłynie na sferę praw i wolności skarżącego, mamy do czynienia z niedopuszczalnością skargi konstytucyjnej (*vide* – Leszek Bosek, Mikołaj Wild, teza IV.H.2 do art. 79, *op. cit.*, s. 1846-1847). Konieczność istnienia związku funkcjonalnego między ewentualnym orzeczeniem niezgodności zakwestionowanej regulacji a sytuacją prawną skarżącego, polegającego na uzależnieniu – w konkretnym wypadku – sytuacji skarżącego od orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego co do zgodności z Konstytucją kwestionowanego przepisu akcentował w swym orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny. Istnienie takiego związku warunkuje bowiem interes prawny skarżącego w merytorycznym rozstrzygnięciu skargi. Jego brak ma zaś miejsce wówczas, gdy nawet wyrok o niekonstytucyjności zakwestionowanych przepisów nie mógłby wpłynąć na sytuację skarżącego i nie powodowałby skutków sanujących naruszenie wskazanych w skardze wolności i praw konstytucyjnych. Rozstrzygnięcie Trybunału w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną, choć – jak powiedziano – wywiera skutki *erga omnes*, to jednak w szczególności dotyczy podmiotu, który postępowanie to zainicjował. To w jego zatem sprawie musi dojść, w wypadku zasadnego i skutecznego podważenia konstytucyjności kwestionowanego przepisu, do faktycznej ochrony konstytucyjnych praw lub wolności, jak stanowi art. 79 ust. 1 Konstytucji (*vide* –

postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 czerwca 2011 r., sygn. akt SK 26/09, OTK ZU nr 5/A/2011, poz. 46; podobnie postanowienia: z dnia 8 września 2004 r., sygn. akt SK 55/03, OTK ZU nr 8/A/2004, poz. 86, z dnia 21 września 2006 r., sygn. akt SK 10/06, , OTK ZU nr 8/A/2006, poz. 117 i z dnia 27 października 2015 r., sygn. akt SK 2/14, OTK ZU nr 9/A/2015, poz. 157). Stwierdzenie, że ewentualne orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie mogłoby wpłynąć na sytuację prawną skarżącego i doprowadzić do sanowania naruszenia jego praw, przesądza o niedopuszczalności skargi (*vide* – postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 listopada 2014 r., sygn. akt Ts 1/14, OTK ZU nr 2/B/2015, poz. 141).

Trzeba oczywiście również pamiętać, że – uwzględniając charakter orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego (art. 190 ust. 1 Konstytucji) – skarga konstytucyjna spełnia dwie, nierozzerwalnie związane ze sobą funkcje: ochrony naruszonych konstytucyjnych wolności lub praw jednostki oraz środka prawnego zmierzającego do eliminacji niekonstytucyjnego elementu porządku prawnego. Rozerwanie tej więzi obu wymienionych funkcji prowadziłoby do pozbawienia skargi jej nadzwyczajnego i subsydiarnego charakteru, a więc cech stanowiących o jej istocie (*vide* – postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 listopada 2001 r., sygn. akt SK 12/00, OTK ZU nr 8/2001, poz. 267).

Rozstrzygnięcie, czy przedmiotowa skarga konstytucyjna odpowiada warunkom osobistego, bezpośredniego i aktualnego charakteru naruszenia konstytucyjnych praw, wymaga uprzedniego ustalenia, naruszenia jakich konkretnie praw majątkowych Skarżącej zarzucono w tej skardze. Kwestia ta nie przedstawia się wystarczająco klarownie w kontekście sposobu sformułowania *petitum* skargi konstytucyjnej i argumentacji zawartej w jej uzasadnieniu z jednej strony a – z drugiej strony – stanu faktycznego sprawy, na tle której skargę wywiedziono. Trzeba bowiem pamiętać, że sprawa ta dotyczyła nabytej przez Skarżącą, od podmiotu będącego uprawnionym akcjonariuszem w rozumieniu

ustawy konsolidacyjnej, który zrealizował prawo do zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej, wierzytelności wobec Skarbu Państwa z tytułu szkody poniesionej w związku z zamianą akcji zrealizowaną z zastosowaniem mechanizmu jednostronnej redukcji liczby akcji podlegających zamianie.

W odniesieniu do pkt. 1 *petitum* skargi konstytucyjnej, w którym przyjęto zakresową formułę określenia przedmiotu kontroli – art. 3 ust. 3 w zw. z art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej [„w zakresie, w jakim nie przewiduje redukcji liczby należących do uprawnionego akcjonariusza akcji spółki konsolidowanej podlegających zamianie (...) w przypadku, gdy wystąpi konieczność dokonania redukcji liczby akcji spółki konsolidującej (...)”] – można zakładać, iż prawem majątkowym, którego naruszenie zarzuca Skarżąca, jest własność akcji spółki konsolidowanej. Skoro bowiem kwestionowanej regulacji zarzucono to, że w przypadku realizacji prawa do zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej i w sytuacji, gdy, po ustaleniu (według zobiektywizowanych kryteriów określonych w art. 9 ustawy konsolidacyjnej) wartości akcji obu spółek, znajdzie potrzeba redukcji liczby akcji spółki konsolidującej (wobec przekroczenia limitu, o którym mowa w art. 3 ust. 3 ustawy konsolidacyjnej), „nie przewiduje redukcji” akcji spółki konsolidowanej, to uszczerbek, jakiego doznaje uprawniony akcjonariusz, polega w istocie na „utracie” tych (tej liczby) akcji spółki konsolidującej, które podlegały redukcji. Jeśli zatem kwestionowane unormowanie, pozbawione wady decydującej o jego niekonstytucyjności, przewidywałoby konieczność dokonania, proporcjonalnie do redukcji akcji spółki konsolidującej, również redukcji akcji spółki konsolidowanej, to, w rezultacie dokonania zamiany akcji w związku z procesem konsolidacji spółek sektora elektroenergetycznego, w posiadaniu uprawnionego akcjonariusza pozostałby pakiet podlegających redukcji akcji spółki konsolidowanej. W słuszności tego założenia utwierdza dodatkowo sposób

uzasadnienia żądania, z jakim Skarżąca wystąpiła na drogę sądową w sprawie, na kanwie której wniesiono skargę konstytucyjną. W wyroku z dnia   maja 2015 r., sygn. akt   , Sąd Apelacyjny w W   stwierdził, że „[w]edług powódki (Skarżącej – przyp. wł.) zaniechanie zastosowania redukcji nie tylko po stronie akcji spółki konsolidującej, określonej w powołanych przepisach, ale również po stronie akcji spółki konsolidowanej, było bezprawne i pozostawało w bezpośrednim związku przyczynowym z doznaniem szkody majątkowej przez W. S. (uprawniony akcjonariusz, od którego Skarżąca nabyła wierzytelność względem Skarbu Państwa – przyp. wł.), polegającej na stracie   , akcji spółki konsolidowanej bez odpowiedniego przysporzenia w akcjach spółki konsolidującej” (LEX nr 1805958).

Zarzut określony w pkt. 2 *petitum* skargi konstytucyjnej odnosi się do tych samych przepisów co w jego pkt. 1, lecz Skarżąca kwestionuje wynikającą z nich inną normę, mianowicie wymóg, by zamiana, realizowaną w trybie art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej, objęte były wszystkie należące do uprawnionego akcjonariusza akcje spółki konsolidowanej, także wówczas, gdy liczba akcji spółki konsolidującej, zaoferowana w zamian uprawnionemu akcjonariuszowi przez Skarb Państwa, została zredukowana poniżej parytetu zamiany ustalonego zgodnie z art. 9 ustawy konsolidacyjnej. W przypadku tego zarzutu można bronić poglądu, iż prawem majątkowym, którego naruszenie zarzuca Skarżąca, jest „prawo zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej”, które – jako inne niż własność prawo majątkowe – również podlega ochronie na podstawie art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji. Przyjmując powyższe założenie za istotę zarzutów, o których mowa w pkt. 2 *petitum* skargi konstytucyjnej, należałoby uznać niewłaściwe (niespełniające standardów wynikających z art. 64 ust.1 i ust. 2 ustawy zasadniczej) takie ukształtowanie treści prawa do zamiany akcji spółki konsolidującej na akcje spółki konsolidowanej, w które niejako wpisana byłaby zasada nieekwiwalentności wzajemnych świadczeń Skarbu Państwa

i uprawnionego akcjonariusza w przypadku konieczności zastosowania redukcji akcji spółki konsolidującej przeznaczonych do zamiany (dla zachowania limitu, o którym mowa w art. 3 ust. 3 ustawy konsolidacyjnej) przy braku jednoczesnej redukcji akcji spółki konsolidowanej, spośród wszystkich posiadanych przez uprawnionego akcjonariusza akcji tej spółki zgłoszonych do zamiany.

W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej brak jest jednoznacznego stwierdzenia, jakie prawo majątkowe Skarżącej zostało naruszone przez art. 3 ust. 3 w zw. z art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej, zarówno w zakresie normowania tych przepisów określonym w pkt. 1, jak i w pkt. 2 *petitum* skargi konstytucyjnej. Z jednej strony mowa jest o niesprecyzowanych bliżej prawach majątkowych uprawnionych akcjonariuszy (skarga konstytucyjna, s. 41, 44), z drugiej zaś wielokrotnie Skarżąca wskazuje, że skutkiem zakwestionowanego unormowania jest naruszenie własności (skarga konstytucyjna, s. 42, 43 i 53).

W pkt. 3 *petitum* skargi konstytucyjnej mamy do czynienia w istocie z zakwestionowaniem normy tożsamej z normą zaskarżoną w pkt. 1 *petitum* skargi konstytucyjnej, z tym tylko, że wywiedzionej z przepisu § 2 ust. 3 rozporządzenia w związku z art. 3 ust. 3 oraz w związku z art. 8 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej. Skarżąca zarzuca bowiem tej regulacji niezgodność z wzorcami kontroli z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz z art. 64 ust. 3 ustawy zasadniczej i z art. 64 ust. 2 i 3 w związku z art. 92 ust. 1 Konstytucji w zakresie, w jakim w sytuacji przekroczenia limitu liczby akcji spółki konsolidującej przeznaczonych do udostępnienia uprawnionym akcjonariuszom i uprawnionym pracownikom, wskazanego w art. 3 ust. 3 ustawy konsolidacyjnej, wprowadza mechanizm redukcji jedynie liczby akcji spółki konsolidującej, bez odpowiadającej jej redukcji liczby akcji spółki konsolidowanej, będących przedmiotem zamiany realizowanej w trybie art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej. I w tym przypadku, podobnie jak w odniesieniu do przedmiotu kontroli określonego w pkt. 1 *petitum* skargi konstytucyjnej, kwestionowane jest

wyłączenie redukcji akcji spółki konsolidowanej w przypadku, gdy zamiana realizowana w trybie art. 5 ust. 1 ustawy konsolidacyjnej musi być dokonana z redukcją akcji spółki konsolidującej. Skarżąca podkreśla jedynie, że „[o] ile (...) Ustawa Konsolidująca wprowadziła nakaz redukcji liczby akcji spółek konsolidujących, bez jednoczesnego nakazu odpowiedniej redukcji również liczby akcji spółek konsolidowanych, o tyle § 2 ust. 3 Rozporządzenia rozumiany jest jako nie dopuszczający przeprowadzenie takiej redukcji po stronie akcji spółek konsolidowanych” (skarga konstytucyjna, s. 55). Z tych względów można, jak się wydaje, przyjąć, że prawem majątkowym, którego naruszenie zarzucono w pkt. 3 *petitum* skargi konstytucyjnej, jest własność akcji spółki konsolidowanej, a ściślej – tych akcji posiadanych przez uprawnionego akcjonariusza, które – przy zachowaniu parytetu zamiany – powinny, po dokonaniu redukcji odpowiadającej redukcji akcji spółki konsolidującej, pozostać własnością uprawnionego akcjonariusza.

Nie budzi natomiast wątpliwości identyfikacja naruszonego prawa majątkowego w odniesieniu do pkt. 4 *petitum* skargi konstytucyjnej. Skarżąca wskazuje bowiem wprost, że kwestionowane unormowanie „narusza konstytucyjną ochronę niewadliwie nabytego prawa podmiotowego do zamiany (nabycia) akcji na zasadach obowiązujących w dniu jego powstania po stronie tych akcjonariuszy, którzy przed wejściem w życie wskazanej ustawy (ustawy nowelizującej – przyp. wł.) nabyli prawo do zamiany akcji stosownie do art. 5 ust. 1 – 3 ustawy (ustawy konsolidacyjnej – przyp. wł) w brzmieniu pierwotnym” (skarga konstytucyjna, s. 3).

Powyższe ustalenia wskazują, że skarga konstytucyjna Skarżącej nie spełnia materialnych wymogów wynikających z art. 79 ust. 1 Konstytucji. Wątpliwości budzi osobisty, bezpośredni, jak również aktualny charakter zarzucanego przez Skarżącą naruszenia konstytucyjnych praw.

W pierwszej kolejności trzeba podkreślić, że Skarżąca nie była właścicielem akcji spółki konsolidowanej, zatem uszczerbek, polegający na pozbawieniu akcjonariusza spółki konsolidowanej własności tych akcji, które podlegałyby redukcji w związku z zamianą akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej, dokonanej – na zasadzie ekwiwalentności – w oparciu o wartość akcji obu spółek, określoną zgodnie z art. 9 ustawy konsolidacyjnej, nie powstał w mieniu Skarżącej. Ewentualne naruszenie prawa własności akcji spółki konsolidowanej, co zarzucono w pkt. 1 i 3 *petitum* skargi konstytucyjnej, dotyczyło więc prawa przysługującego nie Skarżącej, lecz uprawnionemu akcjonariuszowi spółki konsolidowanej – W. S.

Skarżąca nie nabyła od W. S., ani od żadnego innego podmiotu, akcji spółki konsolidowanej, choć gdyby fakt taki miał miejsce, mogłaby uczestniczyć w procesie zamiany posiadanych akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej, bowiem, zgodnie z art. 2 pkt 3 ustawy konsolidacyjnej, status „uprawnionego akcjonariusza” przyznano nie tylko akcjonariuszom spółki konsolidowanej, którzy jako uprawnieni pracownicy w rozumieniu ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników, lub jako ich spadkobiercy, nabyli akcje spółki konsolidowanej nieodpłatnie od Skarbu państwa, lecz również pozostałym akcjonariuszom spółki konsolidowanej, a więc także tym, którzy nabyli akcje od pierwotnych akcjonariuszy takiej spółki.

W odniesieniu do prawa do zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej, którego naruszenie zarzucono w pkt. 2 i 4 skargi konstytucyjnej, nie podlega kwestii, iż prawo to przysługiwało W. S., jako uprawnionemu akcjonariuszowi w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy konsolidacyjnej. Podmioty posiadające taki status mogły – zgodnie z art. 5 ust. 1 powołanej ustawy – skorzystać z prawa do zmiany posiadanych akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej, o ile złożyły pisemne

oświadczenie o zamiarze dokonania zamiany wszystkich posiadanych akcji. Prawo do zamiany miało charakter czasowy. Moment jego powstania jest ściśle określony przepisami prawa. Ustawa konsolidacyjna przewidywała, iż prawo to powstawało po upływie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Reguła ta została zmodyfikowana w ustawie nowelizującej, która – w jej art. 5 ust. 1 – na nowo określiła czas powstania prawa do zamiany (tj. 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej). Również moment wygaśnięcia prawa do zamiany jest ściśle limitowany i nastąpił z upływem 12 miesięcy od dnia powstania, chyba że przed upływem tego terminu prawo to wygasło, gdyż zostało zrealizowane (skonsumowane) przez zawarcie stosownej umowy.

Skarżąca nie nabyła prawa do zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej w sposób „pierwotny”, gdyż nie należała do kategorii uprawnionych akcjonariuszy, zdefiniowanej w art. 2 pkt 4 ustawy konsolidacyjnej. Nie nabyła również tego prawa – zanim ono wygasło – od uprawnionego akcjonariusza W. S.

Po wygaśnięciu prawa zamiany, przysługującego W. S., co nastąpiło wskutek zawarcia ze Skarbem Państwa umowy zamiany wszystkich posiadanych przez W.S. akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej, Skarżąca nabyła od uprawnionego akcjonariusza W. S. jedynie wierzytelność wobec Skarbu Państwa z tytułu szkody poniesionej w związku z zamianą akcji zrealizowaną z zastosowaniem mechanizmu jednostronnej redukcji liczby akcji podlegających zamianie (skarga konstytucyjna, s. 22). Na potrzebę dalszych rozważań można więc przyjąć, iż Skarżącej przysługuje właśnie wierzytelność względem Skarbu Państwa (nie przesądzając oczywiście, iż wierzytelność ta w rzeczywistości istnieje), a ściślej – roszczenie odszkodowawcze „za szkodę doznaną przez W. S. na skutek doprowadzenia przez stronę pozwaną (Skarb Państwa – przyp. wł.) w sposób sprzeczny z prawem do zawarcia (...) umowy zamiany (akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej – przyp.

wł.)” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 listopada 2016 r., sygn. akt I CSK 296/12, , którym oddalono skargę kasacyjną Skarżącej).

Dopuszczalność i ważność umowy przelewu takiej wierzytelności nie budzi wątpliwości. W doktrynie prawa cywilnego przyjmuje się bowiem, że przedmiotem umowy przelewu, unormowanej w art. 509 i nast. k.c., mogą być wierzytelności także jeszcze niewymagalne (choć już istniejące), wierzytelności przyszłe, z zobowiązań naturalnych, wierzytelności sporne, w tym także wierzytelności odszkodowawcze (*vide* – Kazimierz Zawada, *Przelew wierzytelności*, [w:] Adam Olejniczak [red.], *System Prawa Prywatnego, Tom 6, Prawo zobowiązań – część ogólna*, Warszawa 2009, s. 1027 – 1028; podobnie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 stycznia 2013 r., sygn. akt I CSK 296/12, LEX nr 1293937 czy w uchwale z dnia 6 kwietnia 2018 r., sygn. akt III CZP, LEX nr 2468914, w której stwierdzono, że „przelew przez konsumenta wierzytelności mającej źródło w niedozwolonym postanowieniu umownym nie wymaga do swej skuteczności uprzedniego stwierdzenia przez sąd niedozwolonego charakteru postanowienia umownego; taki charakter postanowienia umownego może być stwierdzony w toku postępowania w sprawie o zapłatę wytoczonej dłużnikowi przez przedsiębiorcę, który nabył wierzytelność”). Wierzytelności będące przedmiotem przelewu nie muszą więc pochodzić z umownych stosunków zobowiązaniowych, gdyż skuteczna jest także cesja wierzytelności wynikających z innych źródeł, np. czynów niedozwolonych, bezpodstawnego wzbogacenia czy prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia [*vide* – Jan Mojak, *Obrót wierzytelnościami*, 2004, LEX nr 52328; Witold Kurowski, teza 7 do art. 509, [w:] Mariusz Frasz, Magdalena Habdas [red.], *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna (art. 353-534)*, 2018, LEX nr 10766].

Wierzytelność jest bez wątpienia innym prawem majątkowym, o którym mowa w art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji. Konstytucyjne gwarancje wynikające z powołanych przepisów ustawy zasadniczej obejmują bowiem, oprócz własności

sensu stricto oraz innych praw majątkowych o charakterze bezwzględnym, także prawa o charakterze obligacyjnym, w tym prawo do odszkodowania. Prawo do odszkodowania, choć – jak wyjaśnił Trybunał Konstytucyjny – stanowi emanację kompensacyjnej ochrony majątkowego prawa podmiotowego, która wchodzi w grę, gdy ochrona restytucyjna tego prawa nie jest możliwa, jest jednak samodzielnym prawem podmiotowym o normatywnej postaci roszczenia, stanowiącym inne prawo majątkowe w rozumieniu art. 64 ust. 1 Konstytucji, i jako takie podlega odrębnej ochronie na podstawie art. 64 ust. 2 ustawy zasadniczej (*vide* – wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 czerwca 2011 r., sygn. akt SK 41/09, OTK ZU nr 5/A/2011, poz. 40).

Należy wobec tego rozważyć, czy legitymacja Skarżącej do zakwestionowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, wskazanych w *petitum* skargi konstytucyjnej, unormowań może wynikać z nabytej w drodze przelewu wierzytelności przysługującej wobec Skarbu Państwa uprawnionemu akcjonariuszowi W. S. – właścicielowi akcji spółki konsolidowanej oraz beneficjentowi prawa do zamiany.

W pierwszej kolejności trzeba podkreślić, iż roszczenie odszkodowawcze, jakiego Skarżąca dochodziła w sprawie, na tle której wywiedziono skargę konstytucyjną, jakkolwiek mające źródło w sposobie realizacji prawa do zamiany, jest – na gruncie art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji – odrębnym od prawa do zamiany, a tym bardziej od prawa własności akcji, innym prawem majątkowym, podlegającym konstytucyjnej ochronie.

Po drugie, Skarżąca nie przedstawiła w skardze konstytucyjnej tezy, iż zaskarżone przepisy prowadzą do naruszenia przysługującego jej roszczenia względem Skarbu Państwa. Przepisy ustawy konsolidacyjnej nie zawierają zresztą żadnych unormowań, z których wynikałoby wyłączenie możliwości zgłaszania ewentualnych roszczeń odszkodowawczych (bądź jakiegokolwiek

innego rodzaju ograniczenie w ich dochodzeniu) czy to z tytułu nienależytego wykonania umowy zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej, czy też „z tytułu doprowadzenia do zawarcia takiej umowy w sposób sprzeczny z prawem”.

Po trzecie, istnieją poważne wątpliwości co do istnienia dochodzonego przez Skarżącą roszczenia odszkodowawczego. Pamiętając zaś, iż rozstrzygnięcie o zasadności roszczenia odszkodowawczego jest sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości, do czego – jak stanowi art. 175 ust. 1 Konstytucji – powołane są Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe, nie sposób pominąć faktu, że w sprawie Skarżącej doszło do oddalenia powództwa, a skarga kasacyjna, wniesiona od prawomocnego rozstrzygnięcia w tym przedmiocie, została oddalona (*vide* – powołany wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 listopada 2016 r., sygn. akt .....). W tym kontekście wypada przypomnieć, że – jak wskazuje się w doktrynie – nieistnienie wierzytelności, będącej przedmiotem cesji, czyni umowę przelewu nieskuteczną prawnie. W przypadku wierzytelności spornych, których istnienie lub też jedynie wysokość jest kwestionowana przez dłużnika, ryzyko ewentualnych następstw ustalenia, że dana wierzytelność nie istnieje lub przysługuje w innej sumie, spada na nabywcę. Należy bowiem pamiętać, że cesjonariusz nie nabędzie na skutek przelewu uprawnień w większym zakresie, niż przysługiwały dotąd cedentowi. W przypadku cesji nie jest zatem możliwe przełamanie zasady *nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet* (*vide* – Witold Kurowski, *op. cit.*).

Po czwarte, wątpliwości budzi istnienie związku funkcjonalnego między ewentualnym orzeczeniem niezgodności zakwestionowanej regulacji a sytuacją prawną Skarżącej. Jeśli bowiem – jak zauważył w postanowieniu z dnia 12 marca 2015 r., sygn. akt P 16/13, Trybunał Konstytucyjny – uchylenie zaskarżonych przepisów mocą wyroku Trybunału Konstytucyjnego skutkowałoby uznaniem umowy zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej za

niezgodną z prawem, to stwierdzenie jej nieważności byłoby skuteczne *ex tunc* (*vide* – OTK ZU nr 3/A/2015, poz. 38). Skoro zaś nieważną umowę zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej należałoby traktować jako niezawartą, to roszczenie odszkodowawcze Skarżącej stałoby się bezprzedmiotowe, gdyż usunięte zostałoby zdarzenie, z którym Skarżąca łączy odpowiedzialność Skarbu Państwa. Przyjęcie, że umowa zamiany nie została w rzeczywistości zawarta, uniemożliwiłoby egzekwowanie odpowiedzialności Skarbu Państwa za zawarcie umowy nieuwzględniającej mechanizmu dwustronnej redukcji liczby akcji.

Podobnie skutki hipotetycznego uznania za nieważną umowy zamiany akcji spółki konsolidowanej na akcje spółki konsolidującej ocenił Sąd Apelacyjny w W w prawomocnym wyroku z dnia maja 2015 r., sygn. akt

, w którym rozstrzygnięto sprawę Skarżącej. Sąd ten podkreślił, że umowa o treści sprzecznej z bezwzględnie obowiązującymi przepisami stanowi – zgodnie z art. 58 § 1 k.c. – nieważną czynność prawną i nie wywołuje tym samym jakichkolwiek skutków prawnych, które wynikają z jej treści i obowiązujących przepisów prawa. Nieważność umowy zamiany, gdyby rzeczywiście wystąpiła, zupełnie eliminowałaby wystąpienie szkody po stronie W. S., gdyż powodowałaby, że akcje, które Skarżąca uważa za przeniesione na tej podstawie na rzecz Skarbu Państwa po zawarciu nieważnej ewentualnie umowy, w dalszym ciągu pozostawałyby częścią majątku W. S. Umowa dotknięta nieważnością nie wywołuje skutków, które mogłyby wystąpić w wypadku jej zawarcia zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Przyjęcie sankcji nieważności umowy zamiany musiałoby się wiązać z uznaniem, że prawa do akcji spółki konsolidowanej, które nie zostały poddane redukcji, nie zostały przeniesione na Skarb Państwa i pozostają własnością uprawnionego akcjonariusza W. S. W takiej zaś sytuacji nie tylko umowa zamiany nie mogłaby być uznana za źródło szkody doznanej przez W. S., ale również samo twierdzenie, że szkoda w ogóle wystąpiła,

należałoby uznać za bezpodstawne. Tym samym, pozbawione podstaw byłoby roszczenie o naprawienie szkody, które było przedmiotem umowy przelewu wierzytelności między W. S. a Skarżącą.

Takie też byłyby konsekwencje ewentualnego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, w którym stwierdzonoby niekonstytucyjność zaskarżonych unormowań. Rozstrzygnięcie Trybunału, uwzględniające skargę konstytucyjną, ukształtowałoby bowiem sytuację prawną Skarżącej w ten sposób, że przesądziłoby jej status jako podmiotu nieuprawnionego do dochodzenia roszczenia odszkodowawczego od Skarbu Państwa. Sytuacja prawna Skarżącej pozostałaby więc identyczna z tą, jaka istnieje wskutek prawomocnego rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego w W..., zapadłego w sprawie Skarżącej.

Z tych względów należy uznać, iż postępowanie powinno podlegać umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U., poz. 2072) – ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Biorąc powyższe pod uwagę, wnoszę jak na wstępie.

Prof. Robert HERNAND
Zastępca Prokuratora Generalnego